hjem, et midlertidigt Optagelseshjem for Børn, som enten er helt hjemløse eller som blot for en Tid, naar Moderen er kommet hjem fra Hospitalet eller sligt, savner Pleje i Hjemmet. Det ene ligger paa Kronprinsensvej, hvor vi har lejet en Villa med Have og et Stykke Markjord, hvor Børnene i deres Fritid kan færdes i fri Luft, og hvor hver har sit lille Stykke Jord, som de har Lov at raade over, grave og saa i. Dette Hjem er for Drenge og er beregnet paa 24 — for Tiden har vi 16. Der er en gift Bestyrer.

Det andet Hjem er for Piger, og der har vi en Bestyrerinde. Hjemmet er den tidligere Inspektørbolig paa Frederiksberg Hospital, som nu er indrettet til Bolig for 16 Piger; for Tiden har vi 14 Børn der. Der er ogsaa Have, og at Børnene befinder sig i højeste Grad vel paa begge Hjemmene beviser dette, at de altid i deres Fritid besøger Hjemmene, og selv som voksne Mennesker stadigt kommer derud. Direktøren for Frederiksberg Hospital og Fattigvæsen er min Chef. Ja, saa har jeg kun det at sige til Slutning, at som De maaske ved, blev der oprettet et Hjem for spæde Børn fra Fødslen til 2 Aars Alderen. Saalænge vilde man beholde Barnet, og Betalingen var 10 Kr. om Maaneden for hvert Barn. Hjemmet laa paa Østre Fasanvej Nr. 12 i en temmelig stor Villa med en dejlig Have og var beregnet paa 16 Børn; det var i alle Henseender vel og praktisk indrettet. En Sygeplejerske var Bestyrerinde og foruden hende var der 3 Sygeplejersker, tror jeg nok. Børnene blev hver Dag tilset af Lægen, men trods alt dette var og blev det hjemsøgt af Sygdom og Dødsfald; det blev lukket et halvt Aar og saa atter aabnet, men desværre vedblev Sygdommen; endelig blev det ophævet, og man ser da her, ligesom Erfaringen viser fra andre Steder, at selv under de gunstigste Forhold er det ikke heldigt at hobe mange spæde Børn sammen.

Hvidsømsudstillingen.

„Damernes Kunstflidsforenings Udstilling af Hvidsøm, broget Syning og vævede Sager". Saaledes lyder Titlen paa det nette lille Katalog, som man kan købe paa Udstillingen i Pilestræde Nr. 9.

Hvor mange københavnske Damer kommer paa Dansk Folkemusæum eller Nationalmusæet og ser de Skatte af gammelt Haandarbejde, som *der* er ophængt eller gemmes i Kister? Særudstillinger med begrænset Tid, dem gaar man snarere til. Vort Kunstindustrimusæums energiske Direktør har forstaaet at anvende dette Middel til at gøre sine Samlinger interessante og frugtbringende.

I samme Retning sigter den nærværende Udstilling. Arbejderne er hentede fra de nævate danske Musæer og det „Kulturhistoriske Musæum" i Lund, samt fra private Samlere. Enhver, der holder af et smukt Haandarbejde, bør nytte denne Lejlighed til at se samlet og vel ordnet, hvad man ellers maa søge paa forskellige Steder. Her er de dejligste Hedeboarbejder, Amager- og Lybobroderier, vævede og broderede Hynder, Tæpper og Klædningsstykker. Ogsaa findes der enkelte moderne Broderier, som rigtignok stikker lidt underligt af blandt de gamle.

I Kataloget gives et Uddrag af Elna Mygdals Afhandling om dansk Hvidsøm i Tidsskrift for Kunstindustri 1898. Vi hidsætter heraf en Side, der træffende belyser de Kaar, som Kvinderne tidligere har arbejdet under.

„I gamle Dage dreves Syningen med en overordentlig Iver og Flid; hvert Minut, der kunde spares fra andre Sysler, blev anvendt til Sytøjet; ja ofte gik dette endog forud for hine, naar man kunde komme afsted dermed, hvilket Forældrene og da navnlig Fædrene ej altid saa særlig mildt til, eftersom det intet indbragte i Penge. Da Gaardens Arbejde optog det meste af Dagen, blev Aftenen og undertiden Natten tagen til Hjælp for at skaffe Tid til den kære Syning, som derfor ofte er udført i en Belysning, man nutildags meget skulde betakke sig for at arbejde i. Naar blot det, som blev talt efter Traad, var syet forud, kunde den saakaldte *Stolpning og Udsyning* udføres ved meget ringe Lys, ja i bogstavelig Forstand i Maaneskinsbelysning. Det ved man med Bestemthed har været Tilfældet med et Stykke, som Dansk Folkemusæum ejer, men Øvelsen var stor og Mønstrene kendte, saa der kom endda veludførte Arbejder ud deraf. Skulde Pigerne paa Arbejde i Marken, tog de Sytøjet med, og var der et Øjebliks Hvile, kom dette straks frem. Det voldte i hine Tider stort Besvær at fjerne Sten fra Ageren; de mindre blev satte i Gærderne, medens de større blev gravede ned i Jorden, det vil sige, der gravedes et Hul saa dybt, at Stenen kunde trilles derned og Plovjærnet gaa hen over den uden at røre ved den. En gammel Kone har fortalt om, hvorledes hendes forlængst afdøde Moder som ung Pige var sat til at grave et saadant Hul. Da hun var færdig, satte hun sig paa Stenen for at hvile sig og fik straks Sytøjet frem. Til sin store Rædsel opdagede hun, at hendes Fader kom gaaende henimod hende. For nu at skjule Sytøjet for ham, kastede hun det, der havde været flere Maaneders Arbejde, ned i Hullet og dækkede lidt Jord over det. Faderen havde set det, men sagde intet, derimod væltede han Stenen og kastede Hullet til med Jord. Sytøjet blev der og kom aldrig mere frem. — Skulde de unge Piger ud at tjene, kunde de dog ikke lade være at sy, selv om de havde Plads i København. En nulevende Kvinde har saaledes fortalt mig, at hun, da hun for ca. 30 Aar siden tjente der, syede saakaldte *Kniplinger* fra Kl. 2 i de lyse Sommernætter. Paa Spørgsmaal, om hun da ikke blev træt af det, naar hun skulde passe sit Arbejde Dagen igennem, svarede hun, at dertil holdt hun for meget af det."

„Hvidsømsindustrien er", hedder det endvidere, „efter al Rimelighed opstaaet som Efterligning af Adelens og de højere Stænders syede Kniplinger, som Kvinderne paa Landet har søgt at efterligne . . ." Hvor tidligt denne Husflid er begyndt hos den danske *Almue* ved man ikke, men efter en rig Blomstringstid er den sygnet hen. Samtidig hermed — tror vi at kunne paavise, — har Lysten til smagfuldt Haandarbejde blandt de *bedre stillede* Kvinder udiklet sig om end langsomt. Jeg tror, at man gør Danmark Uret, naar man saa ofte henviser til „Søsterlandene" mod Nord og siger, at Kvindearbejderne hos os staar saa langt tilbage for deres. I stedse større Kredse udbredes Sansen for Hjemmets Udstyrelse med smagfuldt Haandarbejde og helst udført med Husmoderens egen Haand. Ogsaa Kirkernes Udsmykning i den Retning, navnlig i Provinserne viser Fremgangen i de sidste Aartier. Ganske vist har man ikke altid arbejdet med lige kunstnerisk Held; men jeg gad dog vidst, om vi ikke der kan staa Maal med Svenskerne.

Katalogets sidste Sider taler om „Kunstflidsskolen" og siger, at „den kvindelige Del af den nationale Kunstindustri i høj Grad trænger til at komme ind under en planmæssig Samvirken;" derfor har de Damer, som forleden, ogsaa i dette Blad, udsendte et Opraab, dannet „Damernes Kunstflidsforening". Foreningens Fagskoler i de lettest tilgængelige Grene af Kunstindustrien skal om faa Uger aabnes. Skoleplanerne er under Udarbejdelse.

Jeg tillader mig at stille mig afventende. Naar Planen og Lærerkræfterne for den ny Skole træder frem for Offentligheden, vil en Diskussion om dens Berettigelse og dens Muligheder være paa sin Plads.

Det ser ud, som om der kunde være nogen Grøde for Tiden i Haandens Kunst, saa at den atter vil kunne hævde sig ved Siden af Maskinerne. Gid „den kvindelige Del" maa tage fornuftigt fat, forstaa sin Besøgelsestid, med en Kraftanstrengelse tage Faguddannelsen op. Intet Steds er dette vigtigere end i Kunst og alle de Fag, som begynder med Kunst . . .

Læg Mærke til dette alle I unge Piger, der vil frem, alle I Mødre og Fædre. der har Døtre!

Lone.

Samvittighed.

Idet vi hører Apostelen Paulus overfor Landshøvdingen Felix beraabe sig paa sin *Samvittighed,* *) saa nævner han dermed et Ord, der maa henregnes til de helligste og dyrebareste, som aldrig burde tages forfængeligt. Og dog ligger det os let, alt for let paa Tungen. Vi beraaber os hvert Øjeblik paa vor Samvittighed og beskylder andre for Samvittighedsløshed. Det er en ganske almindelig Forestilling, at de saakaldte Samvittighedssager er hævede over al Forhandling. Naar man fører Samvittigheden i Marken, saa er dermed Døren lukket for en videre Drøftelse af Sagen. Den, der handler efter sin Samvittigheds Bud er, saa mener man, uden alt Ansvar.

Det staar neppe fejl, at mange af mine Læsere har en mer eller mindre klar Fornemmelse af, at her er et Omraade, hvor der trænges til mere Lys. Det ligger nemlig lige for, at dersom der virkelig skulde gjøres Alvor af denne ubetingede Godkendelse af den enkeltes Samvittighed, *saaledes som den nu én Gang er,* som Ledestjernen for hans Liv og Færd, da blev med det samme alt Samfundsliv en Umulighed. Thi det vilde jo sige, at enhver især kun bøjede sig for sin egen Dom over godt og ondt og ikke anerkendte nogen almengyldig sædelig Lov.

Ordet „Samvittighed" forekommer ikke en eneste Gang i det gamle Testamentes kanoniske Skrifter og kun én Gang i Apokryferne. nemlig i „Salomons Visdomsbog" (17,11), hvor det hedder: „Ondskab, som fordømmer sig selv ved sit eget Vidnesbyrd, er fejg, og da den ængstes i *Samvittigheden*, har den altid Forventning om kommende Ulykker". Salomons Visdomsbog er saavidt skønnes bleven til omtrent 100 Aar før Kristi Fødsel, altsaa paa den Tid, da det romerske Verdensherredømme stod i sin Kraft og da der i nøje Sammenhæng dermed følte en stærk og stigende Trang til en sædelig Bevisthed, som kunde sammenholde det vældige Rige, en Trang, der forøvrigt allerede havde rørt sig i det græsk-makedoniske Rige, hvis Arvtager Rom var. Det er den filosofiske Skole, der kaldes den *stoiske.* der har Æren af at have gjort den Opdagelse, som betegnes med Ordet „Samvittighed", — en Opdagelse, ikke en Opfindelse; thi selvfølgelig er Samvittigheden, denne almen-menneskelige Magt, lige saa gammel som Menneskeslægten selv, og allerede gamle Sokrates (i det 5te Aarh. f. K.) talte om en indre Stemme, en "Dæmon" eller Guddom, som løftede sin advarende Røst i hans Indre, og i hans Discipel den navnkundige Filosof Platos „Samtaler" forekommer mærkelige Ytringer om denne hemmelige Røst, der minder Mennesket om hans forbigangne Liv og Gerninger. Men først Stoikerne trængte ret ind paa dette Omraade og skabte Ordet for denne sjælelige Fremtoning, og Ordet klarede atter Tanken.

Thi i selve Ordet „Samvittighed" ligger der et Fingerpeg, som kun behøver at følges for at lede Mennesket paa den rette Vej. „Samvittighed", det er Menneskets Samviden, hans Viden sammen med, — ja med hvem? Svares der: med sig selv! saa ligger der heri, at der ligesom er to Jeg'er, hvoraf det ene iagttagende og dømmende betragter det andet og udgør Menneskets egentlige Grundvæsen, den inderste, væsentligste Personlighed.

Derfor kan der efter den materialistiske Livsanskuelse, ret beset, slet ikke være Tale om Samvittighed. Thi Materialismen anerkender kun ét Jeg, det rent udvortes, erfaringsmæssige Menneske, som det har udviklet si, og fremdeles udvikler sig under Livsløbet af ydre, naturbestemte Forhold, af den Tid, hvori et Menneske lever, den Civilisation, hvori han finder sig hensat ved sin Indtrædelse i Verden, Opdragelse, Sundhedstilstand, det Erhværv og de Omgivelser, han er henvist til o. s. v. Det ses let, at „Samvittighed" da maa betyde noget ganske andet, end hvad der ligger i Ordet, idet der ingen Samviden finder Sted mellem en ædlere og lavere Natur, men kun en Indsamlen af Erfaringer, hvorefter man maa rette sig for paa den behageligste Maade at komme gennem Verden. Det er den selviske Interesse, som er den bestemmende for al Virken og Handlen, og Drifterne er den højeste Lov. Naar der ud fra en saadan Livsbetragtning tales om „Samvittighed", saa menes dermed hverken mere eller mindre end et Skøn over, hvorvidt man er i Overensstemmelse eller i Strid med det hele sædelige Standpunkt, man for Tiden indtager. Man dadler kun sig selv for saavidt man er gaaet udenfor den saaledes afstukne Kreds. Det ses let, at saaledes bliver „godt" og „ondt" aldeles flydende Begreber, thi deres Indhold skifter med de skiftende Standpunkter. Som Støtte for denne Opfattelse af „Samvittigheden" peger den materialistiske Anskuelse hen paa den Kendsgerning, at Moralen er forskellig hos forskellige samtidigede Folk, og til forskellige Tider forskellig hos det samme Folk, hvilket ogsaa er Tilfældet med de enkelte Mennesker overfor hverandre, og den enkelte, mens han gennemløber sine vekslende Livsstadier. Der er, efter denne Synsmaade, ingen algyldig Maalestok for det sædelige o: der er slet ingen „Sædelighed" til, thi i selve Ordet Sædelighed ligger Begrebet af det stedsevarende, det fælles, som omslutter alle med sin forpligtende Myndighed. Og dermed tages Grunden ogsaa bort under al Religion, da Religion netop betegner Forholdet til en højeste, uendelig, guddommelig Myndighed. For den vise og oplyste er saaledes Samvittighed, Dyd og religiøs Tro kun smukke Ord, som det ganske vist har sin store Betydning at holde i udvortes Hævd og Ære for den uoplyste Mængdes Skyld, der ellers ikke kunde holdes i Ave. Det er gavnlige Indbildninger, der øver en Slags aandelig Politimagt, uden hvilken et ordnet Samfundsliv vilde blive umuligt.

Denne materialistiske Opfattelse beraaber sig aarle og silde paa Erfaringen, og dog strider den afgjort mod Erfaringen. Det er nemlig i bestemt med Erfaringen, at den indre Stemme kun bebrejder os enkelte, forbigaaende Handlinger og Tilbøjeligheder. Denne Stemme løfter sig nemlig atter og atter hos dem, der ikke er nedsunken i fuldkommen Forhærdelse eller dyrisk Sløvhed, og vidner om, at det hele Jeg, det hele Menneske, som han nu er i det givne Øjeblik, er i en daarlig Forfatning. Der er som en Dobbelthed i Væsenet, en Anklager og en Forsvarer. Og dette bliver jo egentlig ogsaa indrømmet, naar der tales om, at enkelte, forbigaaende Handlinger fortrydes. Det kunde aldeles ikke være Tilfældet, hvis der kun var en eneste Natur, nemlig den sanselige. Det er en uigendrivelig Kendsgerning, at Ufred, Angst og Trængsel, om end maaske kun Trængsel af indre Art, følger visse Handlinger og Tanker og nærværende med dem, fremdeles, at saadanne Handlinger og Tanker affører en bange Forventning om det tilkommende og at der er en Selvbevisthed, der ligesom med Svøber jager den skyldige. Jøderne taler om Kain, Grækerne om Orestes, Nordboerne om Stærkodder. Det er som usynlige, hævnende Aander forfølger dem og pisker dem til Blods. De store Digtere har fremstillet denne frygtelige Sjælstilstand i en Don Juan eller en Macbeth. Med overvældende Styrke lyder Erfaringsvidnesbyrdet, saa langt Himlen er blaa og Jorden grøn, at der er en Lov, som staar skreven med en guddommelig Finger i hvert Menneskes Bryst og selv hos de dybest sunkne tilskynder dem til at „gøre Lovens

*) Ap. G. 14,16.